

Грабовецький О. І.

старший викладач

кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут"

м. Ніжин

ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ У ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Сучасний етап розвитку та модернізації України вимагає від науковців і практиків обґрунтування концептуальної моделі розвитку українського державотворення в умовах глобальних змін. Відповідно, потребує уточнення понятійно-категоріального апарату цього складного та системного процесу, і зокрема термін “державотворення” [3].

Створення нової держави відповідно до закономірності історичності супроводжується певним перехідним періодом становлення, на якому вирішуються питання закріплення її державності, формування дієвої системи державної влади та визначення основних шляхів розвитку країни. Певні труднощі при реалізації процесів реформування економічного устрою та державного управління в Україні потребують переосмислення вихідних уявлень та підходів щодо формування базових цілей держави, а також засобів і способів їх реалізації [1].

Місія та цілі держави, а відповідно й державного управління, як правило, проголошуються та фіксуються в спеціальних державно-управлінських рішеннях. Наприклад, бачення мети нашої держави, її місії відображено в Конституції України (ст. 1) таким чином: Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [1].

Перехід до справжньої демократії передбачає перш за все зміну механізмів цілепокладання в державному управлінні, надання даній підсистемі елементів об'єктивно зумовленого, обґрунтованого і раціонального характеру. Цілі становлять собою продукт діяльності політичної системи, певним чином суб'єктивний відбиток об'єктивного.

Об'єктивно цілі державного управління (публічного адміністрування) народжуються і мають народжуватись «знизу» – іти від потреб та інтересів людей, об'єднаних у державу. Зміст і цілі держави полягають у тому, щоб сприяти матеріальному і духовному розвитку свого народу. Внутрішній стан суспільства і проблеми, що його турбують, є справжнім і актуальним джерелом формування цілей державного управління [2].

Заслугове на увагу сформульоване Коником С.М. авторське визначення “державотворення” як управлінської категорії.

Державотворення – це процес, спрямований на актуалізацію національної ідеї в галузі державного управління, вироблення та втілення ідеології державотворення, створення й становлення держави як системи відносин та її інститутів, що мають забезпечити життєздатність і розвиток держави. Державотворення являє собою багатогранний процес, що охоплює цілий комплекс взаємопов'язаних чинників, зокрема природничо-географічних, культурно-гуманітарних, мовних, етнопсихологічних, духовно-світоглядних (міфологічні та релігійні), соціально-економічних, правових, геополітичних, військово-оборонних тощо, що відображають усі сфери життєдіяльності суспільства. Державотворення – безперервний процес. На кожному етапі державотворення мають бути поставлені свої цілі й розроблена стратегія розвитку держави, визначена роль органів державної влади у цьому процесі.

Кожна нація чи народ має свій особливий шлях з творення та упорядкування суспільних відносин та інститутів держави. На превеликий жаль, історію нашого народу та державності трактують будь-хто і абияк, але на свою користь, повчаючи нас хто ми, звідки і куди та з ким нам йти. За такими підходами українську історію пишуть поза межами України або у нас за дорученням тих, хто нав'язує нам та “допомагає” зробити “правильні” висновки з минулого і визначити пріоритети на сучасне та майбутнє. Тому більш-менш реальна історія українського державотворення чекає свого національного наповнення й поширення [3].

Трагедію українського народу дуже образно охарактеризувала Самофалова Т.О., визнавши, що всі роки незалежності країна перебувала між двома світами і ледь не поринула в безодню тектонічного розлому цивілізацій унаслідок відсутності чіткого цілепокладання щодо свого місця в глобальній системі впливів.

Так, дійсно, цілепокладання – не питання стратегій, які змінюють одна одну без настання будь-якої відповідальності щодо втілення. Цілепокладання – це питання життєздатності й успішності соціальної системи настільки ж, наскільки воно є основою діяльності кожної людини, яка планує досягти успіхів. Із таких міркувань, цілепокладання, безсумнівно, відноситься до сфери методу суспільних наук. Найбільшою мірою це стосується науки державного управління, де практична діяльність створює і реалізує образ бажаного майбутнього. Поза чітким визначенням цілей розвитку суспільства державне управління може становити загрозу національній безпеці, оскільки тоді його методи перетворюються на інструменти “чорних трансплантологів”. (Одні й ті самі методи застосовують ті, які рятують життя, і “чорні трансплантологи) [4].

Небезпідставно переважна більшість учених наголошують, що цілепокладання стоїть «поза і вище» за інші функції, але за своїм змістом і роллю в управлінні – саме управлінська функція, враховуючи те, що цілепокладання є не тільки початковим етапом управління, а й наслідком інших управлінських функцій. Функція цілепокладання за своїм змістом – процес складний і розгорнутий у часі, має специфічні закономірності, не властиві іншим управлінським функціям. Іноді ця функція використовується як основа в методі «управління за цілями» [5].

Обґрунтованість і дієвість цілей державного управління визначаються їх залежністю від певних ресурсів і забезпеченості ними. Особливе значення тут мають, як і у всьому, природні й людські ресурси, але таких ресурсів мало і збільшення їх не передбачається. Тому увагу слід звернути на ті, які не потребують великих витрат, відтворюються, розвиваються й перебувають у нашому

розпорядженні. Перш за все — це ресурси права, причому права в широкому розумінні.

Будь-які цілі, які ставляться в державному управлінні, мають оцінюватися під кутом зору їх відповідності правовим вимогам (справедливості, правди, гуманізму), закріплюватися законодавчо і проводитись у життя силою законів і державних механізмів їх реалізації [2].

Таким чином, процес визначення мети є основою для організації будь-якої діяльності, зокрема управлінської. Аналіз науково-методичної літератури дає можливість стверджувати, що цілепокладання вченими характеризується як: по-перше, складний інструмент, який вимагає спеціального дослідження; по-друге, один із найважливіших моментів менеджменту, по-третє, один із найбільш важливих етапів у діяльності організації; по-четверте, основа успіху управління в будь-яких стратегічних ініціативах; по-п'яте, процес вибору однієї або декількох цілей зі встановленням параметрів допустимих відхилень для управління процесом здійснення ідеї [5].

На даному етапі державотворення нагальними постають такі завдання:

- формування сучасної державницької ідеології українського державотворення;
- створення інтелектуально розвиненого середовища для здійснення модернізації й розвитку українського суспільства;
- планування майбутнього держави України згідно з такими постулатами, як соборність, суверенність, справедливість [3].

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: Навчальний посібник /В. Д. Бакуменко // – К.: ВПЦ АМУ, 2012. – 344 с.
2. Венгер О.М. Цінності та «дерево цілей» публічного адміністрування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zgia.zp.ua > gazeta > monodrupadmin_161.
3. Коник С.М. Державотворення як управлінська категорія // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_6.